

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ВИХОВАННІ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Накашидзе І.С., кандидат філологічних наук

*Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна, Україна*

Анотація. Закон України “Про освіту” визначає необхідність дотримання принципів академічної доброчесності усіма учасниками навчального процесу. Проте на сьогодні є проблема щодо нерозуміння (або часткове розуміння) студентами вимог і самого поняття доброчесності. Важливу роль у вихованні у студентів принципів етики науковця (і людини) відіграють викладачі. Кращого ефекту можна досягти, якщо роз’яснювати положення доброчесності з моменту вступу до захисту дипломної роботи як у позакласний час, так і під час вивчення кожної дисципліни. Неабияку роль відіграє залучення студентів до наукової роботи. Викладач частково відіграє роль наставником, і тому зобов’язаний подавати приклад власним дотриманням принципів академічної доброчесності як у науковій роботі, так і під час занять.

Ключові слова: АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЕТИЧНИЙ КОДЕКС, ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ, ВИХОВНА РОБОТА, НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ, ПЛАГІАТ.

Вступ. Досить актуальною у сфері вищою освіти є проблема академічної доброчесності. За останні роки з’явилося досить багато статей, методичних рекомендацій [2], у багатьох ЗВО були прийняті кодекси академічної доброчесності. Проте актуальність цього питання не знижується.

Основна частина. У Законі України “Про освіту” академічній доброчесності присвячена Стаття 42. У ній визначається: “Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень” [1].

Відповідно до закону студенти повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдань поточного та підсумкового контролю (тобто реферати,

презентації, модульні чи контрольні роботи); посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [1]. Метою цього закону є не лише залучити науково-педагогічних працівників до дотримання принципів академічної доброчесності, до перевірки робіт річного типу на плагіат, а й проводити просвітницьку роботу серед студентів з метою прищеплення цих принципів їм з моменту вступу до ЗВО (але бажано ще зі школи). Як можна помітити у звичайному спілкуванні зі студентами різних курсів, більша частина їх навіть не чули про це поняття (хоча більшість знають про поняття “плагіат”). Тому у межах виховної роботи зі студентами важливо донести до них інформацію про доброчесність. І ця робота лягає на плечі не лише керівників курсовими чи дипломними роботами, а на кожного викладача. Адже поняття академічної доброчесності це не лише настанова не списувати з наявних наукових джерел.

Викладач насамперед має роз’яснити студентам такі принципи доброчесності як чесність, відповідальність, взаємоповага, дотримання наукової етики, креативність, орієнтація на якість тощо. Тобто акцент на початку навчання у ЗВО варто робити на тих принципах, що співвідносяться із принципами загальнолюдської етики. Так як це завдання належить до ключових компетенцій загальних дисциплін, тому у першу чергу цю роботу можуть проводити викладачі дисциплін гуманітарного спрямування. Таку роботу можна проводити як окремим заняттям чи консультацією, так і зробити частиною заняття, наприклад, при поясненні вимог до виконання поточних чи контрольних завдань. Звичайно, важливу роль буде відігравати власний приклад. Викладач може демонструвати на лекціях роботу з джерелами, посилаючись на них, озвучувати джерела під час проведення навчального заняття [2], включати короткі завдання, що вимагають опрацювання наукових джерел, до видів самостійної роботи студента (одним із таких видів є опрацювання і конспектування наукових статей). Важливу роль відіграє і сам тип завдання. Воно має сформульоване в такий спосіб, аби його не можна було

сплагіатити [2], вимоги до завдання і критерії його оцінювання мають бути пояснені належним чином. Викладачі гуманітарних дисциплін можуть розробляти нестандартні, творчі завдання. І обов'язково після виконання завдань викладач має зробити аналіз і пояснити студентам не лише, які помилки вони зробили, а чи дотримувались принципів доброчесності.

Звичайно, роль викладача у виховному і навчальному процесі реалізується не лише під час навчань. Ще одним важливим заходом є робота з підготовки студентів до наукових конференцій. Тут якраз і найбільше можна пояснити, що ж таке академічне письмо, наукова робота і доброчесність. У ДНУЗТ щорічно студенти беруть участь у студентських наукових конференціях. Викладачі проводять ретельну роботу на консультаціях щодо принципів проведення наукового дослідження та дотримання академічної доброчесності. Варто пам'ятати, що у такому випадку, викладач постає наставником молодого дослідника, і тому повинен власним прикладом демонструвати дотримання наукової етики.

Насамперед викладач має сам добре розуміти принципи академічної доброчесності і бути вмотивованим не лише якомога швидше оцінити студентів та забути їх, а й виховати у них людські цінності, адже можливо серед студентів присутні майбутні науковці. У цьому аспекті також важливо, щоб викладач розумів і міг донести до інших відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності, щоб навіть не з'являлось думки про їх порушення. При розумінні студентами що і для чого від них вимагають не списувати, вони будуть виконувати роботи самостійно та якісно.

Висновки. Таким чином, роль кожного викладача досить важлива у процесі долучення студентів до принципів академічної доброчесності. Ця робота є складовою виховного процесу ЗВО та залучення студентів до наукової роботи. При чому для більшої ефективності студентам необхідно роз'яснювати положення доброчесності з моменту вступу до захисту дипломної роботи і під час вивченні кожної дисципліни.

Література

1. Закон України “Про освіту” [Електрон.ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Електрон.ресурс]. – Режим доступу: https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/11/methods_2019-final.pdf

THE ROLE OF THE TEACHER IN THE EDUCATION OF THE PRINCIPLES OF ACADEMIC QUALITY OF STUDENTS

Nakashydzhe Iryna

Abstract. The Law of Ukraine “On Education” stipulates the necessity of observance of the principles of academic virtue by all participants of the educational process. However, today there is a problem with students' misunderstanding (or partial understanding) of the requirements and the notion of academic virtue itself. Teachers play an important role in educating students of the ethics of the scientist (and the human). Better effect can be achieved by explaining the position of academic virtue from the moment of entering the university to defending the thesis both during extracurricular time and during the study of each discipline. Attracting students to scientific work plays an important role. The teacher is partly a mentor, and is therefore obliged to set an example by his own adherence to the principles of academic virtue, both in scientific work and in class.

Keywords: ACADEMIC VIRTUE, CODE OF ETHICS, UNIVERSAL VALUES, EDUCATIONAL WORK, STUDENTS' SCIENTIFIC WORK, PLAGIARISM.

References

1. Law of Ukraine “On Education” [Electronic resource]. – Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Guidelines for Higher Education Institutions in Support of the Principles of Academic Integrity [Electronic resource]. – Available at: https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/11/methods_2019-final.pdf